

מאמר א צדקתך כהררי א-ל משפטיך תהום רבה

א

כשאנו מתבוננים ומעמיקים במשפטי ה', הן כשכר והן כעונש, אנו רואים דבר נפלא מאוד. גודל וריבוי השכר על כל מעשה טוב, בין כבוד בין קל, בין גדול בין קטן. הוא ממש לאין שיעור ותכלית. "העושה מצוה אחת כתיקונה יש לו חלק לעולם הבא" (פיה"מ להרמב"ם סוף מכות), וראין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שמתן שכרה בצידה שאין תחית המתים תלויה בה' [חולין קמ"ב ע"א]. הרי שבעבור מצוה אחת, אף הקלה שבה, זוכה כבר לעוה"ב ותחית המתים, מלבד הלמען ייטב לך בעוה"ז. בעד דבר קל כעניית אמן, פותחין לו שערי גן עדן [שבת קי"ט ע"ב]. בעד עניית אמן יהא שמיה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו ומחלין לו על עוון עיז [שם]. בעד חיבה אחת בתורה, כבר נאמר [פ"א דפאה מ"א, עיין כביאור "שנות אליהו" להגרי"א שם] "ותלמוד תורה כנגד כולם", והרבה כיוצא בו.

לא זו בלבד בקיום מצוה כקום ועשה, אלא אפילו בשב ואל תעשה, אמרו. על כל רגע ורגע שאדם חסם פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולין לשער [מובא באגרת הגר"א], נורא הרבר, בעד רגע אחד שכר מבהיל כזה. ולא עוד אף בדבר קל מאד, שאין בו צד יצר, אמרו [מכות כ"ג ע"ב, ועיין רש"י דברים י"ב כ"ה]: "מה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו זוכה לו ולבניו אחריו כדכתיב בו למען ייטב לך ולבניך אחרך" [דברים י"ב כ"ה], "גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחדתן הפורש מהן על אחת כמה וכמה שזוכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות". בקצרה, כל מעשה טוב שלנו, אף שכעינינו הוא קטן ובלתי חשוב, בעיני השי"ת הוא גדול וחשוב, יקר וחביב מאד, ומשלם על כל משהו של טוב שכר בלי קץ וגבול.

וכן לאידך גיסא, גודל העונש בעוה"ז, וריבוי היסורין בנהיגום הוא איום, נורא ומבהיל מאד. הלא ידוע מאמר הרמב"ן [בהקדמת פירושו לאיוב] שכל יסורי איוב לא יספיקו אפילו בעד החטא הקל. וכאגרת הגרי"א מובא, שעל כל דיבור של הבל צריך להתקלע מסוף העולם ועד סופו [זוהי בושה גדולה לנשמה שנרחת ונורקת מסוף העולם ועד סופו], וזהו בעד דיבור אחד, ולא דיבור של איסור כלשה"ז, ליצנות, חנופה, שקר, גבול פה וכיוצא, אלא דיבור אחד של הבל גרידא. איום ונורא! איך נוכל לעמוד בדיון. "צדקתך כהררי א-ל משפטיך תהום רבה" [תהלים ל"ו ז], "מה ההרים הללו אין להם סוף, אף הצדיקים אין סוף למתן שכרן, ומה תהום זה אין לו חקר, כך אין לפורענותן של רשעים חקר" [בראשית רבה

רנו.....
רענ.....
רפ.....
רפה.....
שי.....
שכמ.....
שלה.....
שמד.....
שנב.....

The tremendous
unfathomable reward
is any good we
do!

examples

even for
a split second

even things you
do not have a
right for

The reverse is
also true... ע"כ

unless reward
punishment

פ' ליג א]. ולפי דברינו, אין הפירוש שצדיקים עבור כל מעשיהם שעשו בחייהם זוכים למתן שכר בלי סוף, אלא בעד עשיית כל משהו ומשהו טוב זוכים למתן שכר בלי סוף, ובעד כל משהו ומשהו רע פורענות עד אין חקר. טוב ורע הם שני קצוות. שכר הטוב - גן עדן, גמול הרע - גיהנום, וההבדל ביניהם הוא משהו, כחוט השערה, וזהו "אין בין גן עדן לגיהנום אלא כחוט השערה" [הקרמת הזוהר ח' ע"ב], ובמשהו כחוט השערה טוב זוכה לג'ע, ובמשהו כחוט השערה רע יורש גיהנום.

Not too far for a lifetime rather for each moment!

היסוד האחד הוא בקיום המצוה יתרבה להיפוך, דלפי ריבוי והקושי יתרבה העונות חורה בשעת הריחות ממאה פעמים בריוח שלא בצער, כמו כן לפרוש ממנה בלא : שאמרו ב"ספר חסיד ככפיית היצר [פירוי בעונשי עבירות, עב ממאה עבירות בכפי

ב

השכר והעונש משתנים, באלפי בחינות, לפי הקושי

כתב רבינו ישראל סאלאנטער זצוק"ל (באור ישראל סי' ח'): "נודע כי המצוות נערכות נגד צער קיומם, כמאמר רז"ל 'לפום צערא אנרא' [ספ"ה דאבות], ולזאת לפעמים האדם עושה מצוה אחת בשתי עתים, ויש ביניהם הפרש כמה אלפים בחינות, כפי בחינת צער קיומם. וכן בעבירות, כל אשר תגדל הקושי והצער לפרוש הימנה יקטן העונש, וכל אשר תפחת הקושי והצער יוגדל העונש, כמאמר רז"ל במנחות [מ"ג ע"ב], "תניא היה ר"מ אומר גדול עונשו של לכן יותר מעונשו של חכלת משל" וכו'. [פירוש: ציצית של לכן קל לקיים שמצוי וכוזול, לכן המבטל מצות לכן עונשו גדול יותר מהמבטל מצות חכלת, משום דחכלת הוא ביוקר ואינו מצוי כ"כ]. ולפי"ז יעשה האדם לפעמים עבירה אחת בשתי עתים שוות, ועכ"ז תחלף עונשם בכמה אלפים בחינות, לפי ערך הצער והקושי לפרוש מן העבירה. ומה יחבונן האדם כמה גדלה איכות העונש של עבירות, כשיתבונן בתורה עפ"י הדין המסורה לנו מהגמרא ופוסקים עד היכן חיובה מנעת, עד היכן הוא מחויב לסבול צער ויסורים כדי לקיים מ"ע או להזהר מלית, ואם יעבור - ולא ירצה לסבול הצער של קיום המצוה - בודאי יענש בצער יותר גדול, כי זה גדר חליפת העונש, שיהיה הרכה יותר מצער קיום המצוה, ואח"כ ישקיף למטה, כמה אלפים בחינות תמעט צערו מכפי שהיה מחויב ע"פ הדין, ועי"פ זה תכפל אלף אלפים פעמים ענשו", ע"כ תיכן דבריו בשינוי הלשון מעט.

Paid in accord with the 183

Same 1131 at two different times - very different result

הנה רבינו יונה העובר על דברי חב פשר הדבר, כי העו לא מתחבר יצרו מולולים בנטילת יד העובר על דברי ח תולדות התומר הח דרבנן, אף שהוא ק בכפיית היצר. עוד ועל כן חשבוהו כג מבלי שיועיל לעצמ כי ירעב" ונאמר אז למלא נפשו כי ירע מבלי הנאה", ע"כ. מעשה, ומכ"ש מנ

הנה גילה לן רבינו כאן שני יסודות גדולים, ונבארם אחד אחד ונרחיב הדיבור בזה, כדי שדבריו יכנסו בלבנו, להשריש בנו יראת אלקים, יראת העונש, שהיא השער לקיום כל התורה כולה.

From the word of חזונו we learn 2/11/11

צדקתך כהררי א-ל משפטיך תהום רבה

ז

ז

ציור עונש הניהגום על לא תעשה

שכיון שאינו חוטא ומר הרין על החוטא

The 2nd 310
From the laws of the Torah we can begin to understand the seriousness for an

Violating מצוה or מצוה

Blind for the rest of my life instead of violating

If he violates he is obviously is punishment will be more than being and for it to be

Seal - The punishment for failing to pay the tax is 20 sheqels - his is 15 sheqels

If this is the eye of one who fails best with much

he eye is great!

עתה נבא לכאר היסוד השני שגילה לנו רבי ישראל זצוק"ל, והוא, שמדיני התורה, כפי משמור לנו מגמ' ופוסקים עד היכן חובן מגיע, אנו יכולים ללמוד כמה גדולה איכות עונש העבירות. הנה הרין פסוק שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה חוץ משלש עבירות, אבל זה רק כשנוגע לפיקוח נפש, אבל משום סכנת אבר או אברים אמור לעבור איסור דאורייתא. גם כאיסור דרבנן יש שתי דעות כשו"ע או"ח סי' שכ"ח, אי מותר לעבור משום הצלת אבר, ואף דהש"ך ביו"ד סי' קנ"ז סק"ג כתב, דלעבור על לית משום סכנת אבר, צ"ע אי דמי לממון ואסור או דמי לנפש ושרי ונראה להקל, ע"כ, כתב ע"ז החוות יאיר בסי' קפ"ג דכמכת חרב איירי דאפשר לכא לידי סכנת כל הגוף.

לפי"ז נקח למשל אחד שיש לו חולי עינים, ואמרו הרופאים שיאכר הראיה אם לא יקח רפואה פלונית שאמורה בל"ת, באופן דליכא סכנת נפש [עיין עבודה זרה כ"ח ע"ב], הלא הרין שאסור להתרפאות ויהיה סומא כל ימי חייו. האפשר לנו לצייר ולשער גדול הצער והיסורין של כל ימי חייו והאבידה הגדולה באיבוד מאור עיניו. ומעתה נתבונן נא, מה יהיה משפט האיש שהוא אם לא יעשה כדן ועבור על הל"ת משום הצלת העינים. איזה עונש ישיג מן השמים, על כרחך שיש עונש גדול מסמיות עינים, דאם לא כן איזה עונש הוא ולמשל מלך שגור על אנשי המדינה שכל אחד צריך לשלם מכם עשרים שקלים עד זמן פלוני, ואם לא ישלם עד זמן פלוני יענש שיוגבה ממנו עשרים ותמשה שקלים, דאי אפשר לאמר שאם יעבור על מצות המלך יגבו ממנו עשרים או פחות, דא"כ מה עונש הוא אדרכא נשכר הוא. כן הוא בענין רידן, אם לא ישמע למצות השם ויעבור על הל"ת משום הצלת העינים, בע"כ צריך להיות העונש יותר מסמיות עינים.

← ונתבונן נא עוד, הנסיון הגדול שלפניו, המסירות נפש הנחוצה לעמוד בנסיון זה, התגברות היצר של אהבת עצמו, הפחד הגדול מלחיות חיי סומא, חיי צער וכלוא בכית, מכל אלה ביחד, הוא כמעט כגדר אנוס, ואפ"ה אם יעבור על מצות ה' יתיישר כיסוריו. הנהגה ניהגום קשים ומרים הרבה יותר מלהיות סומא כל ימי חייו, וכבר אמרנו לעיל דעבירה אחת שלא מתמת התגברות היצר גדול יותר ממאה עבירות כהתגברות היצר, ולגבי מצב נסיון כזה, הוא יותר מאלף פעמים כיוצא בו. אם כן יש ללמוד מזה, דלעבור על לית פעם אחת, למשל סיפור לשה"ר פעם אחת, הונאת דברים פעם אחת, וכן כל איסור דאורייתא, העונש הוא אלפים פעמים יותר מלהיות סומא כל ימי חייו. מבהיל מאוד!

שלש מקראות הללו וכו'. ופירש רש"י: , שברא יצר הרע. ע"כ. ולכאורה היא הלא כל עבודתנו ו [קידושין ל ע"ב]. שם מיתא ידבי ר' פני הקב"ה, רבש"ע, גשו את העגל. אמר רבתי לה וזהב עשו להם מעשה העגל.

למען יצר הרע גרם נה. ודי הוא לשכר ישראל כעגל. ואמר ט' [דברים ט' י"ד]. ם גרם, וחטאם הוא מאה פעמים מעבירה , מדוע גזרת עליהם ו מתמוטטות רגלנו נו הם מחמת כפיית זה גדול ההבדל ורב זית שלא מהתגברות

ז

חייב אדם לתת כל ממונו כדי שלא לעבור איסור דרבנן

כתב הרמ"א כו"ד סי' קנ"ז סי"א: 'ואם יוכל להציל עצמו בכל אשר לו צריך ליתן הכל ולא יעבור בלא תעשה' [ר"ן ורשב"א וראב"ד וריב"ש]. ע"כ. וכתב ע"ז בביאור הגר"א, דמקור דין זה הוא משנה בשבת [קכ"א ע"א] "נכרי שכא לכבות אין אומרים לו כבה", רואים מזה דאפילו שבות דשבת אסור בהפסד ממון, ולרוב הפוסקים דס"ל כר שמעון במלאכה שאינה צריכה לגופה, הו"ל שבות דשבות ואפי"ה אסור, ואף שמאכר כל ממונו. וכן פסק החוות יאיר [סי' קפ"ג] בעכו"ם שאננס לישראל לשחות עמו י"ן, וסתם י"נא הוא דרבנן, שאם יכול להציל עצמו בממונו צריך לפור כל ממונו ולא יעבור. וכן פסק הרדב"ן [ח"א סי' קמ"ה] בישראל שנמצא לבין העכו"ם ואין לו מה לאכול שמחויב לפור כל ממונו ואל יאכל איסור דרבנן כנבינות עכו"ם וכיוצא. ועתה נתבונן נא מעט, מי שנפלה דליקה בביתו ויש לו שם רכוש גדול, אלף אלפים דינרי זהב, וכל מה שיש לו עומד להשרף, כל רכושו. כל עמלו ויגיעו שעמל בכל ימי חייו, ועומד הוא להשאר בעירום ובחוסר כל, ויצטרך לסבך על הפתחים, ולחיות מנהמא דכיסופא הוא ובני ביתו, הנוכל לצייר גודל הנסיון שלו, הנוכל לשער הצער והיסורין שלו באיבוד כל ממונו, גם בזה נשאל מה יהיה משפט האיש הזה אם לא יעשה כדיון, ויאמר לנכרי לכבות ויעבור על שבות, או שבות דשבות דשבת, על כרחנו צריכים אנו לאמר שהעונש יהיה הרבה יותר גדול מאיבוד כל ממונו ומהצער והיסורים שלו. אם במצב של נסיון גדול כזה, העובר על איסור דרבנן עונשו כל כך גדול, לפי"ז העובר על איסור דרבנן בלא מצב נסיון ובלא שיצרו תקפו, בודאי יהיה העונש אלף פעמים כיוצא בו. איום ונורא!

One must give up all he has to avoid doing a mitzvah

Imagine, his whole house will burn down, all his work lost

Can't violate Ave - obviously then the ejib for violating ave is worse than losing all of your possessions

ח

חומר איסור דרבנן לכתחילה

בכתובות [כ"ב ע"ב]: "ת"ר שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת הרי זו לא תנשא ואם נישאת לא תצא". ומוקי לה בגמ' בנישאת לאחר מעודה, ואומרת ברי לי, ע"כ. ועתה נתבונן נא מעט כדיון זה. נצייר לנו אשה צעירה לימים שמיד אחר תתונה ארע אסון לבעלה, האשה ושני עדים אומרים שמת בעלה, ושני עדים אומרים שלא מת. הנה מדין תורה מותרת האשה להנשא לאחר מהעדים שאומרים שמת, אבל חכמים גזרו דלכתחילה לא תנשא, והאיסור הוא על שניהם, והדין עליה לישב עגונה וגלמודה כל ימי חייה. עתה הנוכל לצייר לנו גודל הנסיון שלה? יש לה האפשרות להנשא, רק איסור דרבנן מעכב, איסור דרבנן של פעם אחת דהא אם נישאת לא תצא, וכן הנוכל לשער גודל הצער והכאב של עגונה זו, חיי צער ויסורין עד יום מותה, וגם בזה נשאל מה יהיה משפט עלובה זו אם

An idiot's work forces her to remain a widow forever!

לא תעשה כדיון, ותע עבירה זו יהיה יותר במצב של נסיון גדול יצרו תקפו, בודאי יד מהעונשים הנוראי ונוכל ללמוד מה גדול שהוא מצוה דרבנן. ו ה"א. ואם על עשיו מצוה דרבנן הנמול שצדקתך כהררי א"ל צדיקים אין סוף. ולא בעד הפרישה מאיסו כ"ג ע"ב. דמהעונש רבי יוסי אומר, אב הקדמוני. שלא נצטוו ולדורותיו ולדורות ד מרת פורענות? הרי או ולדורותיו ולדורות ד ביה"כ על אחת כמ ע"כ.

יש להתבונן, ולכ רעל כל משהו של כ ונראה דהנה ירוע והן ברותניות, הן בנ פני מלך חיים" [משלי תהילים מזמור ד' י': [תהלים פ' כ']:

צדקתך כהררי א-ל משפטך תהום רבה ים

לא תעשה כדון, ותעבור על הדין דלכתחילה. על כרחנו אנו צריכים לאמר. העונש על עבירה זו יהיה יותר גדול מלחיות חי צער וכאב, חי ענונה ונלמדה כל ימי חייה. אם במצב של נסיון גדול כזה הדין כך, העובר על "לכתחילה" של רבנן בלא מצב נסיון ובלא יצרו תקפו, בודאי יהיה העונש אלף פעמים כיוצא בו. משפטך תהום רבה!

ט

גודל השכר אפילו על פרישה מאיסור דרבנן

מהעונשים הנוראים הקשים ומרים על כל מעשה רע, בין שהוא מה"ת בין שהוא דרבנן. נוכל ללמוד מה גדול ורב הוא השכר ותענוג הנצחי על כל מעשה טוב בין שהוא מה"ת בין שהוא מצוה דרבנן. דהא מדה טובה מרובה ממדת פורענות ת"ק פעמים [תוספתא סוטה פ"ד ה"א], ואם על עשיית איסור דרבנן הגמול הוא פורענות עד אין חקר, כ"ש דבעד עשיית מצוה דרבנן הגמול הוא מתן שכר עד אין סוף. וזהו ממשפטך תהום רבה' אנו יודעים שצדקתך כהררי א-ל, ממה שפורענותן של רשעים אין חקר - אנו יודעים שמתן שכרם של צדיקים אין סוף. ולא רק בעד עשיית מצוה דרבנן הוא מתן שכר עד אין סוף, אלא אפילו בעד הפרישה מאיסור דרבנן, "ישב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה" [מכות כ"ג ע"ב]. דמהעונש על העשיה נוכל ללמוד שכר הפרישה, כדאיתא בספרא [ויקרא ה':] "רבי יוסי אומר, אם נפשך לידע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבא, צא ולמד מאדם הקרמוני, שלא נצטוה אלא מצוה אחת בלא תעשה ועבר עליה, ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות, וכי איזה מדה מרובה, מדת הטובה או מדת פורענות? הוי אומר מדת הטובה, אם מדת פורענות מועטת, הרי כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות, השב מן הפיגול ומן הנותר, והמתענה ביוה"כ על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות". ע"כ.

All the more so when we talk about שכר - 500 times greater
From the negative we infer the positive
Even so, but as an

שכר ועונש - מדה כנגד מדה - במדת הדין

יש להתבונן, ולבאורה הוא תמוה מאד, למה הרבה והפליג ה' כל כך בשכר ועונש, ועל כל משהו של טוב שכר עד אין סוף, ובעד כל משהו רע פורענות עד אין חקר? ונראה דהנה ידוע ומקובל לנו שיסוד ושורש כל השכר, הטובות והכרכות, הן בגשמיות והן ברוחניות, הן בעוה"ז והן לעוה"ב, הכל הוא מהארת פניו ית"ש אלינו וכדכתיב "באור פני מלך חיים" [משלי ט"ז ט"ו], "יאר ה' פניו אליך" [במדבר ר' כ"ה]. ואיתא במדרש [מדרש תהילים מזור ר' י']: "אמרו ישראל לפני הקב"ה, רבשע, אין לנו אלא הארת פניך, שנאמר [תהילים פ' כ']: 'אלקים ציבאות השיבנו האר פניך ונושעה'. כי כל הישועות והכרכות

Why did he make it so extreme?
All good comes from his eyes

1
שר לו צריך ליתן הכל
2 ע"ז בביאור הגר"א.
ומרים לו ככה", רואים
ל כר' שמעון במלאכה
ד כל ממונו. וכן פסק
ינם הוא דרבנן, שאם
הרב"ז [ח"א ס' קמ"ה]
ממונו ואל יאכל איסור
יקה בכיתו ויש לו שם
כל רכושו, כל עמלו
כל, ויצטרך לסכב על
ל הנסיון שלו, הנוכל
; משפט האיש הזה אם
זכות דשבת, על כרחנו
ימהצער והיסורים שלו.
גדול, לפי"ז העובר על
אלף פעמים כיוצא בו.

מת הרי זו לא הנשא
ית ברי לי, ע"כ. ועתה
תר תתונתה ארע אסון
2 שלא מת. הנה מדין
חכמים גזרו דלכתחילה
דה כל ימי חייה. עתה
ק אימר דרבנן מעכב.
שער גדול הצער והכאב
יה משפט עלובה זו אם

תלויות רק בהארת פנים, וכמו שאנו אומרים בחפילה "כי באור פניך נתת לנו ה' אֱלֹהֵינו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום". הארת הפנים באה ע"י התקרבותו והתחברותו ית"ש אלינו, ולזה אנו זוכים ע"י התקרבות והתדבקות מצדנו אליו ית"ש. וכן יסוד ושורש כל העונשים ופורעניות, הצרות והיסורים, הכל הוא מהסתרת פנים וכרכתיב [רברים ל"א י"ז]: "והסתרת פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות ואמר כיום ההוא הלא על כן אין אֱלֹהֵי בְּקִרְבֵי מִצְאוֹנֵי הָרְעוּת הָאֱלֹהִים". הארת הפנים או הסתרת הפנים תלויים במעשה האדם, כפי התקרבותו אליו או ה'ו כפי התרחקותו מאתו ית"ש. מדה כנגד מדה.

All bad comes from הטוב הג'א

אמנם הפירוש של מדה כנגד מדה אינו כפשוטו, כי איך אפשר להשוות. מדת הבורא שהוא בלי גבול ותכלית, להנבוא ממנו בנבול ותכלית, הרי לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה. אלא הפירוש של מדה כנגד מדה הוא, שאנו כמדתנו לפי כחנו והוא כמדתו לפי כחו. ולמשל, כתיב [תהלים קכ"א ה']: "ה' צלך על יד ימינך", ואמרו במדרש: "כהצל הזה, אם אתה מראה לו אצבע [פירוש: קירוב מעט] אף הוא מראה לך אצבע, אם אתה מראה לו יד אף הוא מראה לך יד, ע"כ. אבל אין האצבעות שוות ואין הידים שוות, אם אתה מראה לו אצבע, אצבע של בשר ודם, התקרבות מעט לפי כוחך, אף הוא מראה לך אצבע, אבל האצבע שהוא מראה לך הוא אצבע אֱלֹהִים, אצבע לפי כוחו, וכן יד ה', יד לפי כוחו. זהו הפירוש "אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה" [יומא ל"ט ע"א], וקשה, דלפי הכלל דמדה כנגד מדה מקדשין אותו מעט מיבעי ליה? אלא צ"ל ד"המעט" של הקב"ה הוא הרבה מאד אצלנו. וכן ער"ז אמר הקב"ה לישראל "בני, פתחו לי פתח אחד של תשובה כתורה של מחט, ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרונות נכנסות בו" [שיר השירים רבה פ"ה ב']. ה"תורה של מחט" של הקב"ה, הם פתחים גדולים לנו.

It's a small response to our small action is very great; a small act from the perspective isn't small at all (from our perspective)

בזה מתורצת הקושיא דלמה הרבה והפליג ה' כל כך בשכר ועונש, דעל משהו טוב שכר בלי סוף, ומשהו רע פורענות אין חקר. התירוץ הוא, דעל כל משהו של התקרבות והתדבקות אליו ית"ש, בא כנגד זה משהו של קירוב והארת פנים אלינו, אבל ה"משהו" שלו הוא בלי גבול, לכן השכר הוא בלי סוף. וכן ההפך, ח"ו, על כל משהו של התרחקות מאתו ית"ש, גורם משהו של הסתרת פנים, ו"במשהו" שלו יש כבר פורענות עד אין חקר.

לחוק מה שאמרנו. כ"א כ"ב]:

זה שאמר הכ [איוב ל"ו כ"ב] שהשי"ת גדול מקראות האלו קאי הכתוב ד' כחן [פירוש: כ הכתוב 'לא מ המשכן תעשה של ענני כבוד ודירה, צוה ו משור ותכלת ו של ענני כבוד לא ביקש אלא אליך שמן זיר הולך לפניהם להם" [שמות י

פירוש: ראה החיל שמן זית כמנורה קטנו הוא בכל עבודתנו אלי הוא בלי גבול, דכשהו

איתא במנהדרין [ק]

תניא, רבי מא יהושע, וכי א בעה"ז, הקב"ד שמים בורת ת יכול האדם ל